

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomicznego
Uniwersytetu Radomskiego im. Kazimierza Pułaskiego
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2026)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2026.001>

Alicja Nowak¹, Anna Pączek²

STRUKTURA I DYNAMIKA POLSKIEGO RYNKU UBEZPIECZEŃ FINANSOWYCH W LATACH 2019-2023

Streszczenie

W artykule dokonano analizy struktury i dynamiki rozwoju polskiego rynku ubezpieczeń finansowych w latach 2019-2023. W niniejszym opracowaniu wyjaśniono także pojęcie i istotę ubezpieczeń finansowych oraz przedstawiono ich rodzaje. Przeprowadzone zostało badanie porównawcze o charakterze jakościowym. Wykorzystano metodę analizy danych wtórnych – dane statystyczne z GUS i PIU oraz metodę opisową i porównawczą (opis zmian w czasie, porównanie z innymi latami).

Słowa kluczowe: rynek ubezpieczeń finansowych, ubezpieczenie kredytu, gwarancje ubezpieczeniowe, ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych, struktura rynku, dynamika zmian.

Wstęp

Współczesna gospodarka podlega nieustającym zmianom. Cechuje ją wysoki poziom niepewności. Prowadzi to do wzrostu zainteresowania efektywnymi narzędziami zabezpieczania przed ryzykiem wśród osób fizycznych oraz podmiotów gospodarczych. Ubezpieczenia finansowe stanowią grupę jednych z najistotniejszych instrumentów służących ochronie interesów finansowych. Są one ważnym elementem systemu stabilizacji finansowej przedsiębiorstw, a także instytucji finansowych. Pozwalają również na ograniczenie strat wynikających z nieprzewidzianych zdarzeń. W związku z tym stwierdzono, iż warto dokonać dokładniejszej analizy rozwoju

¹ Studentka, kierunku finanse i rachunkowość – studia II stopnia, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego, e-mail: 114086@student.urad.edu.pl.

² Studentka, kierunku finanse i rachunkowość – studia II stopnia, Wydział Ekonomii i Finansów, Uniwersytet Radomski im. Kazimierza Pułaskiego, e-mail: 114034@student.urad.edu.pl.

rynku ubezpieczeń finansowych na przestrzeni lat 2019-2023, w którym to okresie rozpoczęła się pandemia COVID-19, powodując spore zmiany w gospodarce. Ubezpieczenia finansowe należą do Działu II ubezpieczeń w Polsce. Podzielone są na różne rodzaje, w tym na: ubezpieczenie kredytu, gwarancje ubezpieczeniowe, a także na ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych.

Celem artykułu jest analiza struktury i dynamiki rynku ubezpieczeń finansowych w Polsce w latach 2019-2023 oraz znaczenia tego segmentu w zarządzaniu ryzykiem finansowym przedsiębiorstw.

W niniejszym opracowaniu szczególnie istotne dane pozyskano ze strony internetowej Polskiej Izby Ubezpieczeń (PIU), zawierającej raporty roczne, obejmujące wartości składki przypisanej brutto, odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto, dynamikę r/r ubezpieczeń finansowych w latach 2019-2023. Bardzo przydatne były również dane na stronie Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) dotyczące liczby mieszkańców Polski, a także wartości PKB w latach 2019-2023.

1. Teoretyczne ujęcie ubezpieczeń finansowych

1.1. Pojęcie, istota oraz zakres ubezpieczeń finansowych

Trudno sformułować w sposób jednoznaczny definicję ubezpieczeń finansowych. Ubezpieczenia te powinno się interpretować, bazując na dwóch obszarach: szerokim oraz wąskim. Filarem ujęcia szerszego jest twierdzenie, iż zabezpieczenie obejmuje ryzyko związane z poniesieniem straty wynikającej z niewywiązania się z zobowiązania umownego przez kontrahenta, a także ze zdarzeń niepodlegających ochronie w ramach różnych umów ubezpieczenia. Natomiast drugi obszar (o charakterze wąskim) opiera się na założeniu, iż w zakresie tychże ubezpieczeń ochrona dotyczy jedynie ryzyka niewykonania bądź nienależytego wywiązania się z zobowiązania umownego, gdzie zabezpieczenie tyczy się wyłącznie interesu strony, wobec której ma zostać wykonane świadczenie. Z perspektywy pojęcia szerokiego ubezpieczenia finansowe składają się przede wszystkim z ubezpieczeń kredytu, gwarancji ubezpieczeniowych, a także z ubezpieczeń różnych ryzyk finansowych. W wąskim rozumieniu tego pojęcia w skład ubezpieczeń finansowych zalicza się jedynie ubezpieczenia kredytu i gwarancje ubezpieczeniowe. Podejście odmienne przedstawia, iż ubezpieczenia finansowe w ujęciu węższym odnoszą się do ubezpieczenia transakcji kredytowych, obejmujących zarówno kredyty bankowe, jak i kredyty kupieckie. Z kolei w szerszym zakresie zaliczane są ubezpieczenia transakcji kredytowych oraz gwarancje ubezpieczeniowe. Gwarancje ubezpieczeniowe, ubezpieczenia kredytu i ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych wchodzi w skład bardzo szerokiego ujęcia³

Zgodnie z treścią załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej ubezpieczenia finansowe kwalifikują się do trzech grup Działu II (pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe). Są to (Załącznik do ustawy

³ P. Pisarewicz et al., *Produkty Ubezpieczeniowe*, Gdańsk 2020, s. 129-130.

z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej):

- a) Grupa 14. Ubezpieczenia kredytu, w tym:
 - ogólnej niewypłacalności;
 - kredytu eksportowego, spłaty rat, kredytu hipotecznego, kredytu rolniczego;
- b) Grupa 15. Gwarancja ubezpieczeniowa:
 - bezpośrednia;
 - pośrednia;
- c) Grupa 16. Ubezpieczenia ryzyk finansowych, w tym:
 - ryzyka utraty zatrudnienia;
 - niewystarczającego dochodu;
 - złych warunków atmosferycznych;
 - utraty zysków;
 - stałych wydatków ogólnych;
 - nieprzewidzianych wydatków handlowych;
 - utraty wartości rynkowej;
 - utraty stałego źródła dochodu;
 - pośrednich strat handlowych, poza wyżej wymienionymi;
 - innych strat finansowych.

1.2. Ubezpieczenia finansowe w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstwa

Ryzyko stanowi obiektywną prawidłowość i odnosi się do rzeczywistych zjawisk gospodarczych oraz do strefy finansowej. Jest nieodłącznym elementem działalności przedsiębiorstw. Wynika z braku pewności dotyczącej przyszłych konsekwencji podejmowanych decyzji o charakterze finansowym, operacyjnym i inwestycyjnym, jak również z niemożności dokładnego przewidzenia wszelkich warunkowań prowadzenia działalności lub kierunku, w jakim rozwijać się będą dane zjawiska i procesy.

Ryzyko przedsiębiorstw związane jest z przyszłymi zdarzeniami i konsekwencjami. Zależnie od charakteru działalności firmy, sfera głównych zagrożeń dotyczy m.in. struktury własnościowej i organizacyjnej przedsiębiorstwa, majątku, finansów, magazynowania, zasobów ludzkich, transportu, produkcji czy dystrybucji. Funkcjonując w dynamicznym i nieprzewidywalnym środowisku, każde przedsiębiorstwo podlega narażeniu na różnorodne ryzyka. Wymóg adaptacji do zmieniającego się otoczenia wywołuje potrzebę zastosowania efektywnych metod zarządzania, również zarządzania ryzykiem⁴.

Zarządzanie ryzykiem w przedsiębiorstwie (ang. *Enterprise Risk Management*) jest kompleksowym podejściem obejmującym procesy, systemy, strategie, a także taktyki polegające na zarządzaniu całością ryzyk i możliwości pojawiających się

⁴ E. Wierzbicka, *Rola ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstwa*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas Zarządzanie”, nr 4, tom 18, Oficyna Wydawnicza Humanitas 2017, s. 135-136.

w organizacji. Ma ono na celu zapewnienie osiągnięcia przez przedsiębiorstwo zamierzonych celów strategicznych w granicach wcześniej ustalonego poziomu akceptowalnego ryzyka⁵.

Ubezpieczenia finansowe to instrumenty wspierające efektywne zarządzanie ryzykiem przedsiębiorstw, gdyż stanowią ochronę przed negatywnymi konsekwencjami przyszłych zdarzeń. Podnoszą także zaufanie wśród partnerów handlowych do przedsiębiorstwa oraz zabezpieczają przed niekorzystnym zablokowaniem środków pieniężnych⁶.

Zarządzanie ryzykiem w bieżącej działalności gospodarczej w dużej mierze skupia się na procesie identyfikacji, selekcji oraz weryfikacji kondycji finansowej kontrahentów, w szczególności nabywców i odbiorców dóbr czy usług. Kładziony jest nacisk na ocenę zdolności tych podmiotów do terminowego wywiązywania się z zobowiązań wobec przedsiębiorstw dostarczających towary lub świadczących usługi. Wszelkie istotne zakłócenia związane z terminową realizacją należności mogą wywoływać negatywne skutki dla płynności finansowej przedsiębiorstw oraz rzutować niekorzystnie na sytuację ich instytucjonalnych partnerów, takich jak banki, firmy leasingowe czy podmioty świadczące usługi faktoringowe.

Instrumenty finansowe, które stanowią narzędzie zabezpieczające płynność i adekwatność kapitałową oraz transfer i minimalizację ryzyka przedsiębiorstw w obrocie handlowym, zostały podzielone na kilka grup. Zalicza się do nich m.in.:

- a) faktoring;
- b) kredyty dyskontowe;
- c) ubezpieczenie kredytu kupieckiego;
- d) ubezpieczenia innych rodzajów wierzytelności pieniężnych;
- e) kredyty zabezpieczone należnościami handlowymi;
- f) gwarancje bankowe i ubezpieczeniowe.

Istotnym zagrożeniem dla przedsiębiorstw, obok ryzyka związanego z obrotem handlowym, jest ryzyko niewywiązania się stron z warunków kontraktów – zarówno inwestycyjnych, jak i handlowych czy usługowych. W kontraktach tego typu ryzyko jest symetryczne – każda ze stron obawia się niewykonania zobowiązań przez kontrahenta. W reakcji na te wyzwania instytucje finansowe (banki i ubezpieczyciele) oferują narzędzia ograniczania ryzyka, takie jak gwarancje bankowe oraz ubezpieczeniowe, zapewniając zabezpieczenie interesów obu stron kontraktu.

Gwarancje pełnią ważną rolę w zabezpieczaniu nie tylko podstawowych zobowiązań, ale również szczególnych rodzajów ryzyka, takich jak zobowiązania celne

⁵ R. Prieto, *Enterprise Risk Management in the Engineering and Construction Industry*, „PM World Journal”, Vol. 112022, s. 1.

⁶ A.P. Dolata, *Ubezpieczenia finansowe i ich rozwój w Polsce w latach 1994-2006*, „Zeszyty Naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości”, nr 10, 2007 Wydawnictwo Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości, s. 138.

bądź inne specjalistyczne strumienie płatności. Instytucje finansowe, zwłaszcza banki i ubezpieczyciele, rozwijają zaawansowane instrumenty finansowe pozwalające na częściowy transfer ryzyka z przedsiębiorstw. W związku z tym gwarancje stają się istotnym narzędziem zarządzania ryzykiem nie tylko w przedsiębiorstwach, lecz także w instytucjach publicznych, państwowych oraz non-profit.

Doświadczenia w zakresie ubezpieczeń finansowych przyczyniły się do rozwoju współpracy między bankami a ubezpieczycielami w formie ubezpieczania kredytów bankowych. Jest to specyficzna forma transferu ryzyka, powiązana zazwyczaj z rozwojem w niektórych obszarach bancassurance. Wraz z postępem tradycyjnych produktów bankowych i ubezpieczeniowych intensywnie rozwija się również rynek:

- reasekuracji ubezpieczeń;
- derywatów ubezpieczeniowych oraz kredytowych;
- sekurytyzacji aktywów.

Jednym z kluczowych mechanizmów ograniczania ryzyka jest jego przeniesienie na ubezpieczyciela poprzez zawarcie umowy ubezpieczenia oraz opłacenie odpowiedniej składki. W przypadku tradycyjnych ubezpieczeń majątkowych ubezpieczenie pełni funkcję usługi finansowej, która zabezpiecza przyszłe potrzeby majątkowe związane z niwelowaniem negatywnych konsekwencji zdarzeń losowych, jak również zdarzeń gospodarczych o niekorzystnym charakterze w ramach ubezpieczeń finansowych. Przeniesienie ryzyka na ubezpieczyciela polega na rozłożeniu odpowiedzialności za pokrycie szkody powstałej wskutek wypadku ubezpieczeniowego na liczne podmioty, wobec których te zdarzenia stanowią zagrożenie. Zapewniana przez ubezpieczyciela przedsiębiorstwu ochrona ubezpieczeniowa powinna skutkować naprawieniem powstałej szkody wynikającej z zaistnienia ryzyka uwzględnionego w umowie ubezpieczenia. Świadczenie ochrony ubezpieczeniowej jest realizowane po wystąpieniu zdarzenia przewidzianego w zakresie ubezpieczenia, które skutkuje wypłatą odszkodowania bądź świadczenia ubezpieczeniowego⁷.

2. Rodzaje ubezpieczeń finansowych

2.1. Ubezpieczenie kredytu

2.1.1. Istota i rodzaje ubezpieczeń kredytu

Słownik języka polskiego PWN zawiera kilka definicji dotyczących terminu „kredyt”. Jedną z nich wyjaśnia, iż kredyt to „forma pożyczania pieniędzy, na określony czas i pod warunkiem ich zwrotu wraz z odsetkami; też: pieniądze pożyczone na tych zasadach”⁸.

Ubezpieczenia kredytu są zaliczane do grupy 14, przy czym ubezpieczenie obejmuje spłatę zobowiązania przez kredytobiorcę zgodnie z zasadami zawartymi

⁷ E. Wierzbička, R. Wierzbički, *Ubezpieczenia non – life*, wyd. 2, Warszawa 2023, s. 376-378.

⁸ „Kredyt”, *Słownik Języka Polskiego PWN*, 2025 <https://sjp.pwn.pl/slowniki/kredyt.html> [dostęp: 30.10.2025].

w umowie kredytowej⁹. Ubezpieczenie kredytu „sprowadza się do zapewnienia przez zakład ubezpieczeń pokrycia strat majątkowych, wywołanych u kredytodawców, z powodu nieotrzymania od kredytobiorców w sytuacjach określonych w umowie ubezpieczenia należności za udzielony kredyt”.

Ubezpieczenie kredytu pozwala jednostce gospodarczej na zabezpieczenie przed skutkami strat losowych (nieprzewidywalnych i niezależnych od niej), które mogłyby negatywnie wpłynąć na jej sytuację finansową. Ubezpieczenia tego rodzaju postrzegane są jako efektywne narzędzie w rozwiązywaniu problemu związanego z trudnymi sytuacjami finansowymi. W mikroekonomicznym ujęciu ubezpieczenia te, za sprawą wsparcia finansowego, pomagają powrócić przedsiębiorstwu do pozycji ekonomicznej, jaką miało zanim powstała szkoda. Zaś w makroekonomicznym ujęciu przyczyniają się do stabilizacji oraz równomiernego funkcjonowania narodowej gospodarki. Zakres działalności ubezpieczeń kredytu nie ogranicza się jedynie do ochrony ubezpieczeniowej. Wspecjalizowane zakłady ubezpieczeń oferują swoim klientom różnorodne usługi dodatkowe, takie jak indywidualna analiza finansowej sytuacji potencjalnych dłużników, ocena procedur kredytowych obowiązujących u dostawców oraz działania związane z windykacją należności ubezpieczonych¹⁰.

Umowa ubezpieczenia kredytu zawarta może być z wierzycielem bądź dłużnikiem. W wariantcie pierwszym interes ubezpieczeniowy znajduje się po stronie wierzyciela, gdyż ponosi on ryzyko związane z udzieleniem kredytu. Wierzyciel pełni rolę ubezpieczającego, jak również ubezpieczonego, co w rezultacie wiąże się z obowiązkiem opłacenia składki ubezpieczeniowej. W wariantcie drugim umowa ubezpieczenia zawarta zostaje pomiędzy ubezpieczycielem a dłużnikiem, który pozostaje ubezpieczającym i opłaca składkę ubezpieczeniową. Ubezpieczonym natomiast staje się wierzyciel, a odszkodowanie zostanie wypłacone na jego rzecz¹¹.

Podziału ubezpieczeń kredytu na rodzaje można dokonać za pomocą różnych kryteriów, takich jak forma kredytu czy forma polisy, okres kredytowania, wielkość dostawcy, a także ubezpieczony produkt. Biorąc jednak pod uwagę powszechne zainteresowanie wśród przedsiębiorców, szczególne znaczenie ma ubezpieczenie kredytu bankowego, ubezpieczenie krajowego kredytu kupieckiego oraz ubezpieczenie należności leasingowych¹².

⁹ H. Sobocka-Szczapa, B. Kamińska, *Finansowe i organizacyjne aspekty kooperacji nauki i lokalnej przedsiębiorczości – wymiar teoretyczny i praktyczny*, Łódź-Warszawa 2018, s. 344.

¹⁰ W. Ronka-Chmielowiec, *Ubezpieczenia*, Warszawa 2016, s. 382.

¹¹ M. Gorczyńska, *Rynek ubezpieczeń kredytu w Polsce – ocena tendencji ogólnych*, „Zarządzanie Finansami i Rachunkowość”, nr 2, tom 5, Wydawnictwo SGGW, 2017, s. 8.

¹² A. Wicka, *Ubezpieczenia finansowe i ich wykorzystanie w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki finansowe, Ubezpieczenia”, nr 51, 2012, s. 164.

2.1.2. Ubezpieczenie kredytu bankowego

Kredyty bankowe, wraz z kapitałami własnymi, stanowią istotne źródło finansowania. Odpowiednio zaciągnięty kredyt nie tylko pełni funkcję finansowania inwestycji czy instrumentu wspierającego bieżącą działalność operacyjną przedsiębiorstwa, lecz także jest nieodzownym elementem jego rozwoju¹³.

Zakłady ubezpieczeń w zależności od przyjętego rodzaju kredytu oferują m.in. ubezpieczenie kredytu hipotecznego, konsumpcyjnego, inwestycyjnego czy obrotowego. Oferta standardowa przewiduje przejście przez zakład ubezpieczeń niewypłacalności dłużnika, ustalając dla zakładu górny limit odpowiedzialności równy łącznej kwocie rat kredytu z uwzględnieniem odsetek. Wartość składki uzależniona jest od okresu spłaty kredytu, sumy ubezpieczenia, zdolności do regulowania zobowiązań kredytobiorcy, sytuacji finansowej, a także od rodzaju zabezpieczeń kredytu.

Zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność w sytuacji całkowitej bądź częściowej utraty przez kredytobiorcę zdolności do regulowania zobowiązań. W przypadku osoby fizycznej odpowiedzialność ta powstaje w razie jej śmierci bądź trwałego uszczerbku na zdrowiu uniemożliwiającego wykonywanie pracy zarobkowej potwierdzonego orzeczeniem właściwej komisji lekarskiej. Zaś w przypadku osoby fizycznej lub przedsiębiorcy – w razie stwierdzenia jego ogólnej niewypłacalności¹⁴.

2.1.3. Ubezpieczenie kredytu kupieckiego

Kredyt kupiecki jest określany jako kredyt od dostawcy, albowiem jest udzielany przez dostawcę produktów lub usług. Występuje również pod nazwą „kredyt handlowy” (wiąże się z procesem wymiany) oraz „kredyt towarowy” (udzielany w postaci towaru). Pojęcie „kredyt kupiecki” traktowane jest również jako synonim należności z tytułu dostaw i usług, powstających w trakcie sprzedaży towarów, materiałów i wyrobów gotowych, za które nabywca nie uiszczył dotychczas zapłaty¹⁵.

Ubezpieczenie kredytu kupieckiego stanowi polisę ubezpieczeniową oraz narzędzie zarządzania ryzykiem, którego celem jest zabezpieczenie przed niewypłacalnością kontrahenta w związku z dostawą towarów lub świadczeniem usług¹⁶. W ramach ubezpieczenia kredytu kupieckiego, przedmiot ochrony stanowią bezsporne należności powstałe w wyniku udzielenia kredytów handlowych, które są związane ze sprzedażą dóbr oraz usług na podstawie wystawionych faktur

¹³ M. Wilczyńska, *Kredyt bankowy jako zewnętrzne źródło finansowania dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność gospodarczą*, „Przedsiębiorstwo i region”, nr 8, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego 2016, s. 39.

¹⁴ W. Ronka-Chmielowiec, *Ubezpieczenia*, op. cit., s. 394.

¹⁵ D. Nowak, S. Górczyński, *Kredyt kupiecki w badaniach jakościowych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 1/2018 (91), s. 206.

¹⁶ *Trade Credit Insurance*, World Bank Group, 2010, s. 6-7, <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/9d0e483c-b271-5553-bd04-bf5ecb4625ed> [dostęp: 30.10.2025].

w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia. To należności, które zostały nieuregulowane terminowo oraz w kwotach ustalonych w fakturach, a ich wartość mieści się w granicach limitów kredytowych uznanych przez ubezpieczyciela, stanowiących maksymalny poziom odpowiedzialności ponoszonej przez zakłady ubezpieczeń. Niniejsza ochrona dotyczy wyłącznie należności, które pozostaną nieopłacone na skutek trwałej niezdolności dłużnika. Tymże ubezpieczeniem zostaje objęte ryzyko związane z jednym kontrahentem bądź grupą kontrahentów oraz całością obrotu, jeżeli obowiązują odroczone terminy płatności. Aby zredukować ryzyko negatywnej selekcji, zakłady ubezpieczeń oferują bardziej korzystne warunki ubezpieczenia przy umowach zawieranych z grupami kredytobiorców oraz w sytuacji objęcia ochroną całego obrotu. Wysokość składek ubezpieczeniowych jest zróżnicowana i głównie zależy m.in. od rodzajów i liczby dłużników, zasad dokonywania rozliczeń stosowanych przez zakład ubezpieczeń, specyfiki branży, w której funkcjonuje ubezpieczony, a także reszty czynników powiązanych z tym typem ubezpieczenia. Dla tego rodzaju ubezpieczenia, jako podstawowe wyłączenie odpowiedzialności przez zakłady ubezpieczeń stanowi krótkookresowa utrata płynności przez dłużnika przedsiębiorstwa. W związku z zawarciem umowy ubezpieczenia kredytu kupieckiego, zakłady ubezpieczeń proponują również usługi dodatkowe, jak np. ocena ryzyka kredytowego kontrahenta, na rzecz którego będzie udzielany przez przedsiębiorstwo odroczonego terminu płatności. Zakłady ubezpieczeń, w sytuacji ubezpieczenia kredytu kupieckiego w handlu zagranicznym, zobowiązują się do przejęcia ryzyka handlowego. Zakres ubezpieczenia tego ryzyka w szczególności dotyczy:

- a) niewypłacalności prawnie stwierdzonej;
- b) niewypłacalności domniemanej;
- c) odmowy przyjęcia towarów lub usług przez importera, której przyczyną nie znajduje się po stronie eksportera¹⁷.

Przy zawieraniu kontraktów eksportowych przedsiębiorstwa wykazują również zainteresowanie zabezpieczeniem się na wypadek wystąpienia ryzyka niehandlowego. Ryzyko to znajduje się poza relacją kredytową oraz jego okoliczności związane są z siłą wyższą, np. ryzyko polityczne czy katastrofalne¹⁸.

Odnosząc się do ryzyka niehandlowego, zakłady ubezpieczeń wyłączają go z zakresu ochrony ubezpieczeniowej. Funkcję ochrony w tym zakresie na polskim rynku pełni Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE), utworzona do wspierania eksportu. Niniejsza instytucja, na podstawie ustawy z 1994 roku o gwarantowanych ubezpieczeniach kontraktów eksportowych, może ubezpieczyć zarówno kontrakty ubezpieczeniowe, jak i kredyty eksportowe¹⁹.

¹⁷ M. Gorczyńska, *Rynek ubezpieczeń...*, op. cit., s. 8-9.

¹⁸ A.M. Olkiewicz, *Rola instrumentów bankowych i ubezpieczeniowych w ograniczaniu ryzyka handlowego przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Polityki Europejskiej, Finanse i Marketing”, nr 4 (53), s. 293.

¹⁹ M. Gorczyńska, *Rynek ubezpieczeń...*, op. cit., s. 9.

2.1.4. Ubezpieczenie należności ratalnych, czynszów leasingowych oraz należności faktoringowych i forfaitingowych

Ubezpieczenie należności ratalnych obejmuje zabezpieczeniem raty dotyczące ceny towaru należne sprzedawcy, a także należne raty kredytu w sytuacji kredytowania za pośrednictwem banku, za które kupujący zaprzestał dokonywania płatności. Za brak kontynuacji płatności ceny towaru ustalonej w ratach uważa się sytuacje, w których to kupujący:

- nie dokonał zapłaty w terminie ustalonym w umowie przynajmniej dwóch następnych rat;
- zalega w opłaceniu kwoty przekraczającej sumę minimum dwóch rat;
- nie uiszczył zapłaty ostatniej raty²⁰.

Okoliczności niewywiązywania się ze spłaty należnych rat zazwyczaj określa zakład ubezpieczeń, ponosząc za nie odpowiedzialność. Wśród przyczyn dotyczących braku kontynuacji spłaty tychże rat wyróżnia się:

- a) brak możliwości określenia miejsca zamieszkania dłużnika;
- b) niewypłacalność dłużnika;
- c) śmierć kupującego.

Ubezpieczenie spłaty rat (czynszów) leasingowych funkcjonuje według zasad analogicznych do tych, które mają zastosowanie w ubezpieczeniu należności wynikających ze sprzedaży ratalnej. Zakres ochrony obejmuje raty należne leasingodawcy (ubezpieczonemu), które nie zostały uregulowane terminowo oraz w kwotach określonych w umowie leasingowej przez leasingobiorcę. Umowa może zostać zawarta zarówno z leasingodawcą – wierzycielem, jak i z leasingobiorcą – dłużnikiem. Częściej spotykanym rozwiązaniem jest zawarcie umowy z leasingodawcą. Przyjmuje ona formę umowy portfelowej (generalnej), która obejmuje całość portfela transakcji leasingowych lub jego część²¹.

Ubezpieczenie należności faktoringowych oparte jest na pozyskiwaniu wierzytelności bieżących faktorantów (przedsiębiorców) przez faktora (bank faktoringowy), które są im należne od odbiorców w ramach dostawy towarów oraz usług.

Takie rozwiązanie pozwala na szybkie pozyskanie środków finansowych, w konsekwencji czego poprawia się płynność finansowa danego przedsiębiorstwa. W faktoringu właściwym faktor obciążony jest ryzykiem wypłacalności dłużnika. W tym przypadku wierzytelności przeniesione są na faktora z faktoranta w sposób ostateczny. Ubezpieczenie faktoringu właściwego pozwala zabezpieczyć się faktorowi (bankowi faktoringowemu) przed niesolidnością wykazaną przez odbiorców towarów oraz usług. W faktoringu niewłaściwym występuje warunkowe przeniesienie wierzytelności

²⁰ P. Kowalczyk-Rólczyńska, *Ubezpieczenie jako instrument transferu ryzyka kredytowego*, „Zarządzanie i Finanse”, nr 2/5, tom 11, 2013, s. 84.

²¹ M. Iwanicz-Drozdowska (red.), *Ubezpieczenia*, wyd. 3, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne s. 449.

na faktora, co oznacza, iż ryzykiem kredytowym, pomimo przeniesienia wierzytelności, obarczony jest dostawca (faktorant). Ubezpieczenie faktoringu niewłaściwego umożliwia zabezpieczenie dostawcy (faktoranta) przed ryzykiem kredytowym²².

Ubezpieczenie należności forfaitingowych działa w sposób zbliżony do ubezpieczenia należności faktoringowych w ramach faktoringu pełnego. Forfaiting, stosowany w handlu międzynarodowym, opiera się na wykupie wierzytelności średnioterminowych oraz długoterminowych przez forfaitera. W przypadku tej transakcji występuje brak możliwości regresu²³.

2.2. Gwarancje ubezpieczeniowe

2.2.1. Istota i rodzaje gwarancji ubezpieczeniowych

Termin „gwarancja”, według *Słownika języka polskiego PWN*, odnosi się do poręczenia, a także do zobowiązania producenta w związku z bezpłatną naprawą bądź wymianą określonego wyrobu. Oznacza również „odpowiedzialność osoby trzeciej za zobowiązania dłużnika wobec wierzyciela”²⁴.

Gwarancje ubezpieczeniowe tworzą wyodrębnioną grupę produktów ubezpieczeniowych. Wydawane mogą być wyłącznie przez zakłady ubezpieczeń, które uzyskały zezwolenie ministra finansów na taką działalność²⁵.

Gwarancja ubezpieczeniowa to zobowiązanie zakładu ubezpieczeń, będącego gwarantem, do wypłaty określonej kwoty świadczenia na rzecz beneficjenta gwarancji, jeśli zleceniodawca gwarancji nie wykona swojego zobowiązania wobec niego. Służy ona jako zabezpieczenie prawidłowego wykonania zobowiązania, które wynika z podstawowej umowy zawartej między beneficjentem a zleceniodawcą gwarancji. W relacji gwarantowania przewiduje się żądanie zwrotu gwaranta od zleceniodawcy gwarancji, w przypadku gdy ten nie wykonał swojego zobowiązania, przy czym gwarant wypłacił na rzecz beneficjenta świadczenie²⁶.

²² A. Grzebieniak, *Działalność przedsiębiorstwa a ochrona ubezpieczeniowa*, „Przegląd organizacji”, nr 10, 2007, s. 29-30.

²³ D. Aygün, *Tms 18 hâsılat ve tms 2 stoklar standartlarına göre forfaiting İşlemleri ve muhasebeleştirilmesi*, „Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi” No. 23, s. 209.

²⁴ „Gwarancja”, *Słownik języka polskiego PWN*, 2025, <https://sjp.pwn.pl/slovniki/gwarancja.html> [dostęp: 7.11.2025]

²⁵ A.M. Olkiewicz, *Rola instrumentów bankowych i ubezpieczeniowych w ograniczaniu ryzyka handlowego przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Polityki Europejskiej, Finanse i Marketing”, nr 4 (53), 2010, s. 293.

²⁶ M. Iwanicz-Drozdowska (red.), *Ubezpieczenia*, op. cit., s. 450.

Tab. 1. Rodzaje gwarancji ubezpieczeniowych

GWARANCJE	
zabezpieczające zapłatę	celne
dobrego wykonania umowy	„morskie”
spłaty kredytu	związane z ochroną środowiska
zapłaty należności z tytułu umowy najmu	zabezpieczające ochronę środków pieniężnych przez instytucje płatnicze i biura usług płatniczych
zwrotu/wypłaty zaliczki (zadatku)	zabezpieczające posiadanie zdolności finansowej przez przewoźnika drogowego
zapłaty rat leasingowych	deweloperskie
zapłaty za towary sprzedawane	związane z usługami turystycznymi
otwarcia akredytywy dokumentowej importowej	przetargowe i aukcyjne (wadialne)
zapłaty akredytywy dokumentowej	związane z towarowymi domami maklerskimi
zapłaty weksla	zabezpieczające wypłatę nagród uczestnikom gier hazardowych
	zabezpieczające zwrot podatku od towarów i usług

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: A. Balicka, *Gwarancja ubezpieczeniowa – szansa dla małych przedsiębiorstw branży budowlanej?*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, 2016, nr 1, s. 376

Tabela 1 przedstawia zestawienie podstawowych rodzajów gwarancji ubezpieczeniowych. Obejmuje zarówno gwarancje zabezpieczające zapłatę i wykonanie zobowiązań umownych, jak i gwarancje związane z określonymi sektorami gospodarki, takimi jak transport, budownictwo, turystyka czy ochrona środowiska. Zestawienie to pokazuje, iż gwarancje ubezpieczeniowe są uniwersalnym instrumentem ograniczania ryzyka finansowego. Gwarancje kontraktowe stanowią najczęściej stosowany rodzaj gwarancji ubezpieczeniowych. W ich skład wchodzi: gwarancje zwrotu zaliczki, gwarancje właściwego wykonania umowy, gwarancje właściwego usunięcia wad i usterek, gwarancje dostawy, gwarancje przetargowe, gwarancje zwrotu kwot zatrzymanych, gwarancje zapłaty za wykonane prace, a także gwarancje zapłaty podwykonawcom²⁷.

2.2.2. Charakterystyka wybranych gwarancji ubezpieczeniowych

Gwarancje spłaty należności dotyczą gwarancji, przedmiotem których jest uregulowanie różnorodnych należności. Obejmują one gwarancje: spłaty należności handlowych – gwarancje płatnicze, spłaty należności celnych oraz podatkowych. Celem wystawienia gwarancji spłaty należności handlowych jest zabezpieczenie należności za doręczony towar lub wykonaną usługę, które są wynikiem odroczonej płatności przez beneficjenta gwarancji. Stanowią zabezpieczenie wierzyciela przed opóźnieniem w płatnościach czy też niewypłacalnością dłużnika. W przypadku gwarancji spłaty należności celnych i podatkowych przedmiotem są należności celne

²⁷ A. Balicka, *Gwarancja ubezpieczeniowa – szansa dla małych przedsiębiorstw branży budowlanej?*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 1, 2016, s. 376.

oraz podatkowe, obejmujące cło, akcyzę i VAT, a także inne możliwe opłaty, które obciążają podmiot dokonujący importu lub eksportu z uwagi na pozwolenie wwozu bądź wywozu z polskiego obszaru celnego. Skarb państwa, który reprezentują organy celne oraz podatkowe, jest beneficjentem gwarancji²⁸.

Zakres gwarancji kontraktowych obejmuje gwarancje zwrotu zaliczki, zapłaty wadium, należytego wykonania kontraktu, a także właściwego usunięcia wad i usterek. Gwarancje kontraktowe umożliwiają zabezpieczenie całego procesu inwestycyjnego (przetarg, podpisanie umowy, wypłata zaliczki, zakończenie robót). Ich celem jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa między stronami różnych kontraktów (umów)²⁹.

Gwarancje zwrotu zaliczki są stosowane w sytuacjach, gdy beneficjent gwarancji (wierzyciel) wpłaca zaliczkę dla wykonawcy na poczet wykonania umowy. W takim przypadku wierzyciel ponosi ryzyko niewłaściwego wykorzystania środków przez określonego partnera kontraktu lub całkowitego niewykonania zobowiązania umownego. Gwarancja ta ma na celu zabezpieczenie zwrotu zaliczki, która nie została rozliczona³⁰.

Formą zabezpieczenia zapłaty wadium przez podmioty postępowań przetargowych są gwarancje wadium (przetargowe). Z perspektywy zleceniodawcy, który jest podmiotem postępowania przetargowego, gwarancje te zasadniczo pełnią funkcję wniesienia wadium w formie alternatywnej do gotówki³¹.

Gwarancja należytego wykonania kontraktu ma zastosowanie w sytuacjach, gdy zleceniodawca wykonania ustalonych prac wymaga w umowie złożenia zabezpieczenia prawidłowego wykonania zawartego kontraktu przez wykonawcę robót. Pojęcie należytego wykonania kontraktu obejmuje zgodność wykonania prac pod względem rodzaju, ilości, jakości oraz terminowości. Gwarancja zwykle obowiązuje przez ten sam okres, który został określony w umowie jako czas realizacji kontraktu³².

Gwarancja usunięcia wad i usterek ma swoje zastosowanie na etapie odbioru końcowego przedmiotu umowy (kontraktu). Głównym celem tej gwarancji jest ochrona beneficjenta (strony, na rzecz której realizowano kontrakt) w sytuacji, gdyby wykonawca nie spełnił obowiązku związanego z naprawą ujawnionych wad czy usterek. W przypadku ich wystąpienia, zakład ubezpieczeń (gwarant) zobowiązuje się do pokrycia kosztów poniesionych przez beneficjenta w związku z ich usunięciem³³.

²⁸ M. Iwanicz-Drozdowska, *Ubezpieczenia...*, op. cit. s. 452.

²⁹ A. Jańska, *Ocena ryzyka w procesie udzielania ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych*, „Czasopismo Kopernikańskie Finansów i Rachunkowości”, wyd. 1, tom 2 2013, s. 95.

³⁰ Solski, *Gwarancje ubezpieczeniowe jako instrumenty ochrony ekonomicznej przedsiębiorstw sektora budownictwa przy spadku stóp procentowych a ryzyko ubezpieczycieli w latach 2000-2005*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, nr 1088, tom 2, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu 2005, s. 249.

³¹ M. Luc, *Z problematyki gwarancji wadium*, „Palestra”, nr 1 2025, s. 26.

³² Dolata, *Ubezpieczenia finansowe...*, op. cit., s. 134.

³³ Warta, *Gwarancja usunięcia wad i usterek* <https://warta-ubezpieczenia.pl/2018/05/30/gwarancja-ubezpieczeniowa-usuniecie-wad-i-usterek/2018> [dostęp: 7.11.2025].

2.3. Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych

Ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych stanowią ochronę przed utratą lub obniżeniem przewidywanych wpływów środków pieniężnych, które mogą nastąpić w wyniku zaistnienia różnych zdarzeń, zarówno losowych, jak i nielosowych dotyczących nie tylko gospodarstw domowych, ale także przedsiębiorstw. Jako najbardziej znany rodzaj ubezpieczeń różnych ryzyk finansowych jest ubezpieczenie utraty zysków, jak również z nim powiązane ubezpieczenie stałych wydatków ogólnych oraz nieprzewidzianych wydatków handlowych.

Za przedmiot ubezpieczenia utraty zysków uznaje się szacowany zysk operacyjny, jaki przedsiębiorstwo mogłoby osiągnąć ze świadczonych usług, sprzedaży towarów czy wytwarzanych produktów (czyli z tytułu prowadzonej działalności operacyjnej) – gdyby nie doszło do przerwania lub zakłócenia tej działalności w wyniku losowego zdarzenia, które objęte jest ochroną z tytułu tzw. polisy bazowej. Ubezpieczenie to nazywane jest także ubezpieczeniem następstw przerw w działalności, ponieważ stanowi ochronę przed konsekwencjami nieprzewidzianego zdarzenia, powodującego zakłócenie (przerwę) w funkcjonowaniu. Najczęściej polisą bazową jest: ubezpieczenie od ognia i innych zdarzeń losowych, a także inne ubezpieczenie mienia. Odszkodowawcza odpowiedzialność ubezpieczyciela w ramach ubezpieczenia utraty zysku powstaje wyłącznie w przypadku wystąpienia szkody rzeczowej (w mieniu), która objęta jest zakresem ochrony ubezpieczenia bazowego³⁴.

Ubezpieczenie stałych wydatków ogólnych jest postrzegane jako uproszczona forma ubezpieczenia od utraty zysku. Zostaje ono dodawane w postaci klauzuli do ubezpieczenia bazowego, które obejmuje ubezpieczenie mienia danego przedsiębiorstwa. Koszty stałe, m.in. płace, czynsz, koszty pracy maszyn czy koszty najmu, które pozostały nieobjęte ochroną ubezpieczeniową z tytułu wystąpienia szkody w mieniu, stanowią przedmiot ubezpieczenia. Ubezpieczenie stałych wydatków ogólnych zazwyczaj pokrywa koszty, które bezpośrednio wpływają na dalsze funkcjonowanie przedsiębiorstwa.

Przedmiotem ubezpieczenia nieprzewidzianych wydatków handlowych są dodatkowe koszty wynikające z powstałej szkody w mieniu, których poniesienie jest niezbędne w celu możliwości kontynuowania działalności przez przedsiębiorstwo. Do tychże kosztów zalicza się, np. dodatkowe koszty płac, transportu, wynajmu budynków, maszyn czy urządzeń. Przez wypadek ubezpieczeniowy rozumie się pojawienie konieczności pokrycia przez przedsiębiorstwo nieprzewidzianych wydatków handlowych nieodzwonnych do jego dalszego funkcjonowania, stanowiących bezpośrednio następstwo szkody w mieniu³⁵.

³⁴ M. Iwanicz-Drozdowska, *Ubezpieczenia...*, op. cit. s. 454.

³⁵ J. Sawicki, *Ubezpieczenie Business Interruption (BI) jako zabezpieczenie przyszłych dochodów przedsiębiorstwa*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania”, nr 7/2008, s. 40-42.

3. Struktura i dynamika polskiego rynku ubezpieczeń

Do analizy polskiego rynku ubezpieczeń finansowych wykorzystano składkę przypisaną brutto w tys. zł oraz jej dynamikę zmian r/r (%), odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w tys. zł oraz ich dynamikę zmian r/r (%). Dane te potrzebne były do obliczenia odchylenia standardowego, wskaźnika skośności, a także wskaźnika penetracji i wskaźnika gęstości ubezpieczeń finansowych. Dzięki zgromadzonym i obliczonym danym możliwe było ukazanie rozwoju tego rynku ubezpieczeń.

Składka przypisana brutto oznacza „kwoty składek brutto należne z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono”³⁶. Natomiast odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto to „odszkodowania i świadczenia przed uwzględnieniem udziału reasekuratorów”³⁷.

Odchylenie standardowe informuje o rozproszeniu wyników średniej arytmetycznej, przedstawiając różnice wartości danych od średniej arytmetycznej tych danych³⁸. Wskaźnik skośności oznacza sposób w jaki rozkład zmiennej jest zbliżony do rozkładu normalnego. W sytuacji, gdy skośność równa jest 0, to występuje idealnie symetryczny rozkład. Wartość skośności w jakościowej interpretacji może osiągnąć rozkład prawoskośny, symetryczny bądź lewoskośny.

Wskaźnik penetracji oznacza stosunek składki przypisanej brutto do PKB. Natomiast wskaźnik gęstości to stosunek składki przypisanej brutto do liczby mieszkańców (składka na 1 mieszkańca)³⁹.

3.1. Ubezpieczenie kredytu

Analizując ubezpieczenie kredytu w latach 2019-2023, uwzględniono składkę przypisaną brutto w mln zł oraz jej dynamikę zmian r/r (%), odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w mln zł oraz ich dynamikę zmian r/r (%). Przedstawiono także wskaźnik penetracji i wskaźnik gęstości.

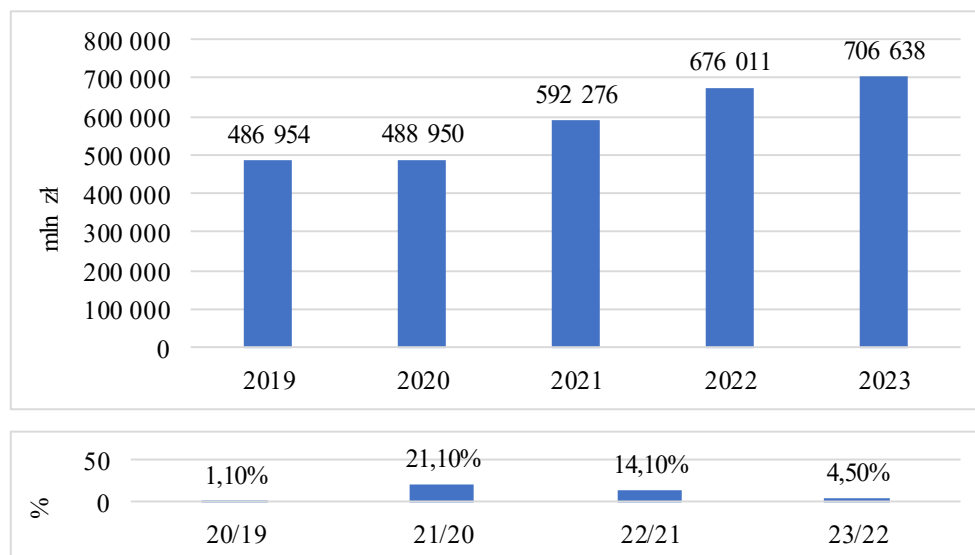
Rysunek 1 przedstawia wartości składki przypisanej brutto w mln zł w ubezpieczeniu kredytu wraz z jego dynamiką zmian (%) w latach 2019-2023. Najwyższą wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu uzyskano w 2023 roku – 706 638 mln zł, natomiast najniższą wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu uzyskano w 2019 roku – 486 954 mln zł. Średnia wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosiła 590 166 mln zł.

³⁶ GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1562,pojecie.html> [dostęp: 7.11.2025].

³⁷ GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1546,pojecie.html> [dostęp: 7.11.2025].

³⁸ Pogotowie statystyczne, <https://pogotowiestatystyczne.pl/sloowniki/odchylenie-standardowe/> [dostęp: 10.11.2025].

³⁹ PIU <https://piu.org.pl/> [dostęp: 10.11.2025].

Rys. 1. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniu kredytu oraz jego dynamika zmian (%) w latach 2019-2023

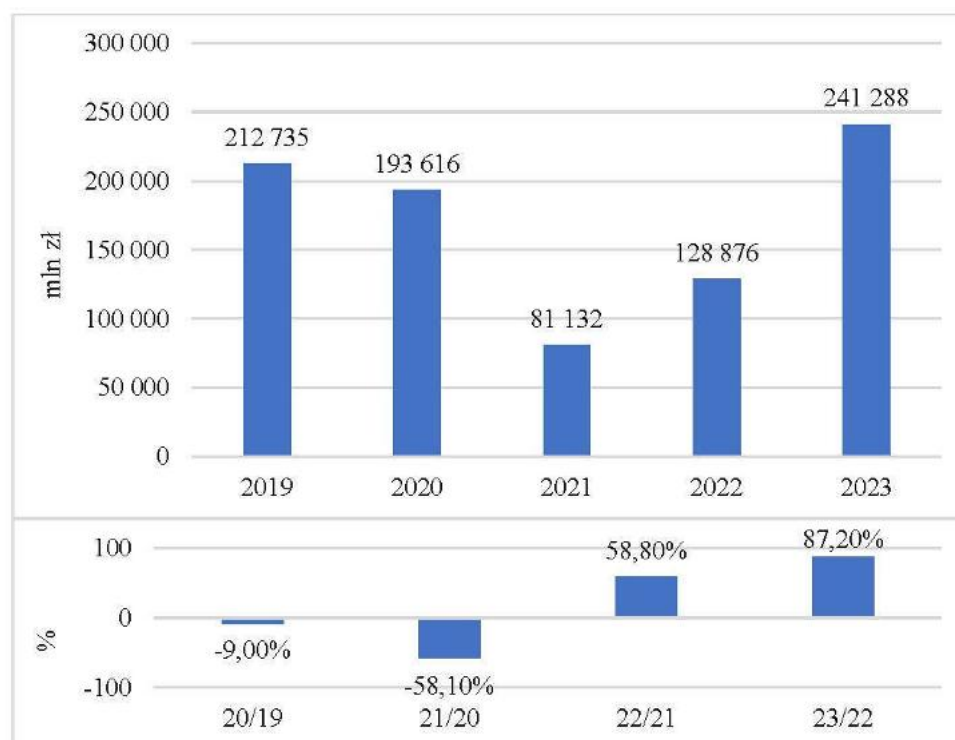
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU dotyczące składki przypisanej brutto

Na przestrzeni pięciu analizowanych lat odnotowano trend wzrostowy. Trend ten może świadczyć o rosnącym zainteresowaniu ubezpieczeniem kredytu jako narzędzia zarządzania ryzykiem finansowym, zwłaszcza w obliczu zmiennych warunków makroekonomicznych. Po 2020 roku nastąpił znaczny wzrost, o 103 326 mln zł w 2021 roku, w 2022 roku osiągnął wzrost w porównaniu do 2021 roku o 83 735 mln zł, a w 2023 roku w porównaniu z 2022 rokiem – 30 627 mln zł. Od 2019 roku do 2023 roku wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu wzrosła o 219 684 mln zł (o 45%). Odchylenie standardowe składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosiło 102 270 mln zł. Wartość odchylenia standardowego oznacza, iż w badanym okresie składki przypisane brutto w poszczególnych latach znacznie się różniły, odbiegając o 102 270 mln zł od wartości średniej. Takie odchylenie świadczyć może o niestabilności rynku ubezpieczeń kredytu w tym okresie. Możliwe, że wahania te związane były z koniunkturą gospodarczą, pandemią COVID-19 czy zmianami regulacyjnymi. Wskaźnik skośności składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosił 0,03, co oznacza, że rozkład danych jest prawie symetryczny z bardzo delikatną tendencją do asymetrii prawostronnej. Większość rocznych składek skupia się wokół średniej, jednak w jednym lub dwóch latach mogły wystąpić nieco wyższe wartości, które nieznacznie „przesunęły” rozkład w prawo.

Największy wzrost wartości składek r/r został odnotowany na przestrzeni 21/20 roku (21,10%), który może znaczyć, że wystąpiło ożywienie gospodarcze po pierwszym roku pandemii oraz wzrost zainteresowania zabezpieczeniami ze strony firm.

Najmniejszy wzrost wartości składek r/r zaobserwowano w okresie 20/19 (1,10%), co może wynikać prawdopodobnie z niepewności gospodarczej związanej z początkiem pandemii COVID-19. Średnia wartość dynamiki zmian składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosiła 10,20%. Z okresu 20/19 na okres 21/20 obserwowany jest znaczny wzrost (o 20%), natomiast po tym okresie wartość składek r/r spadła o 7% (w okresie 22/21), następnie o 9,6% (w okresie 23/22).

Na rysunku 2 przedstawiono wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto wraz z ich dynamiką zmian (%) w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023. Najwyższą wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu uzyskano w 2023 roku (241 288 mln zł), natomiast najniższą w 2021 roku (81 132 mln zł). Średnia wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosiła 171 529 mln zł. W latach 2019-2021 wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu znacznie spadła, najpierw o 19 119 mln zł (w 2020 roku), a następnie o 112 484 mln zł w 2021 roku (w porównaniu z 2020 rokiem). Ta sytuacja uwarunkowana mogła być występowaniem niskich stóp procentowych, ograniczeniem działalności przez wiele firm w czasie lockdownów, zaostrzeniem kryteriów kredytowych przez instytucje finansowe. W 2022 roku zauważalny jest znaczący wzrost wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu – o 47 744 mln zł, następnie o 112 412 mln zł (w 2023 roku), co może świadczyć o wystąpieniu wysokiej inflacji, rosnących stóp procentowych oraz pogorszeniu się zdolności kredytowej wielu firm i konsumentów.

Rys. 2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto oraz ich dynamika zmian (%) w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023

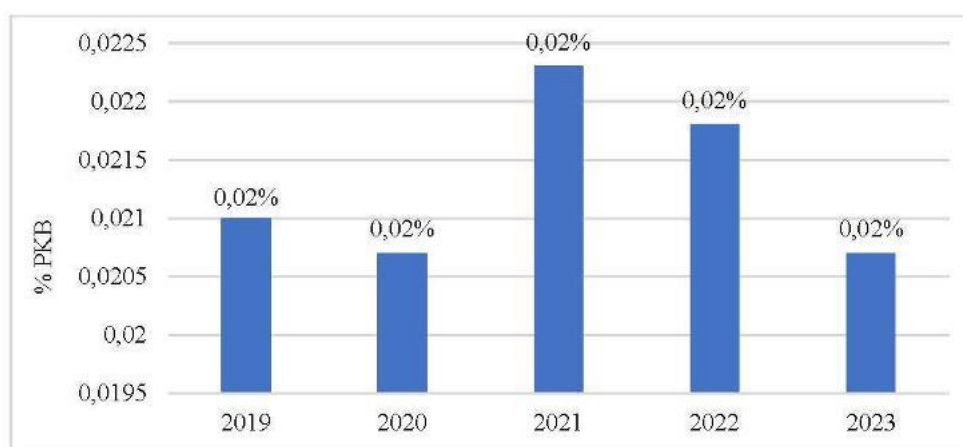
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU dotyczących odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto

Odchylenie standardowe wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosiło 65 274,39 mln zł. Wartość odchylenia oznacza, że roczne wartości wypłaconych odszkodowań i świadczeń w znacznym stopniu różniły się od średniej – powodem tego mogły być wahania gospodarcze oraz nieprzewidziane zdarzenia, m.in. pandemia, inflacja, kryzysy finansowe. Wskaźnik skośności odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosił $-0,59$, oznaczając, że rozkład danych jest lewoskośny (występuje asymetria lewostronna), większość obserwacji w analizowanych pięciu latach uzyskało wartości powyżej średniej.

Średnia wartość dynamiki zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu w latach 2019-2023 wynosiła 19,73%. Dynamika zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu kredytu w okresach 20/19 i 21/20 była zdecydowanie malejąca, być może ze względu na wybuch pandemii COVID-19. Dynamika w okresie 21/20 w porównaniu do okresu 20/19 spadła o $-49,10\%$. Od okresu 22/21 widoczny jest wzrost dynamiki do 58,80%

(o 116,90% w porównaniu z poprzedzającym okresem), a w okresie 23/22 do 87,20% (o 28,40% w porównaniu z poprzednim), co może świadczyć o wystąpieniu nasilenia się ryzyk kredytowych (upadłości firm, problemy z płynnością bądź wzrost zaległości w spłatach rat).

Wskaźnik penetracji ubezpieczenia kredytu w latach 2019-2023 utrzymywał się przez cały ten okres na poziomie 0,02% PKB, z niewielkimi różnicami. Najwyższą wartość wskaźnika penetracji ubezpieczenia kredytu uzyskano w 2021 roku (0,0223% PKB), a najniższą w 2023 roku (0,0207% PKB). Niniejsze dane zostały ukazane na rysunku 3.

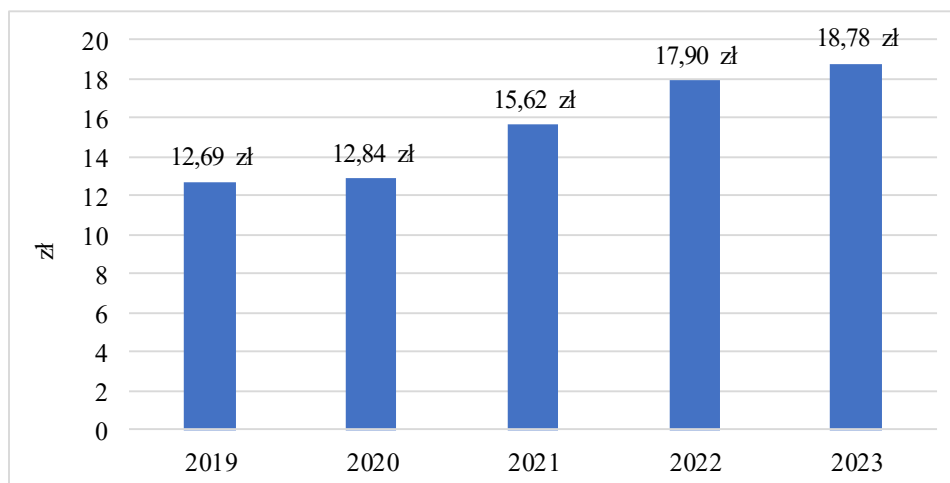

Rys. 3. Wskaźnik penetracji ubezpieczenia kredytu (% PKB) w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU

Średnia wartość wskaźnika penetracji ubezpieczenia kredytu w latach 2019-2023 wynosiła 0,02% PKB, oznacza to, że ten segment ubezpieczeń stanowił średnio 0,02% PKB i nie odgrywał jeszcze znaczącej roli w całej gospodarce Polski. Udział tego rodzaju ubezpieczeń w PKB w latach 2019-2023 pozostawał niewielki, lecz stabilny.

Wskaźnik gęstości ubezpieczenia kredytu uzyskał najwyższą wartość w 2023 roku (18,78 zł), a najniższą w 2019 roku (12,69 zł). Średnia wartość wskaźnika gęstości ubezpieczenia kredytu w latach 2019-2023 wynosiła 15,56 zł, przypadając na jednego mieszkańca Polski – wydawał średnio 15,56 zł rocznie na ubezpieczenie kredytu w tym okresie. Omawiane dane przedstawiono na rysunku 4.

Rys. 4. Wskaźnik gęstości ubezpieczenia kredytu w latach 2019-2023

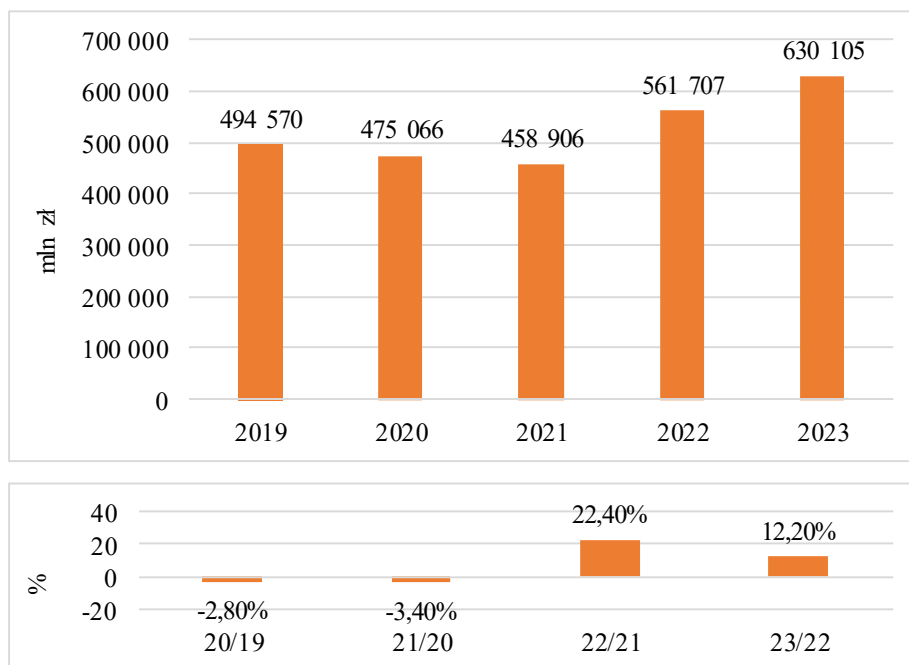
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU

Na przestrzeni tych lat obserwowany jest trend wzrostowy, który mógł być uwarunkowany zwiększonym popytem na kredyty, rosnącej wartości kredytów i składek czy wzrostu świadomości i potrzeby zabezpieczenia ryzyka kredytowego. Z roku 2019 do 2020 wskaźnik gęstości wzrósł o 0,15 zł, z roku 2020 do 2021 – o 2,78 zł, z roku 2021 do 2022 – o 2,28 zł, a z roku 2022 do 2023 – o 0,88 zł. Największy wzrost wskaźnika gęstości ubezpieczenia kredytu uzyskano z roku 2020 do 2021, a najmniejszy wzrost z roku 2019 do 2020.

3.2. Gwarancje ubezpieczeniowe

Analizując gwarancje ubezpieczeniowe w latach 2019-2023, zawarto składkę przypisaną brutto oraz jej dynamikę zmian r/r (%), odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto oraz ich dynamikę zmian r/r (%). Przedstawiono także ich wskaźnik penetracji i wskaźnik gęstości.

Na rysunku 5 przedstawiono wartości składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych oraz ich dynamikę zmian (%) w latach 2019-2023. Najwyższą wartość składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych osiągnięto w 2023 roku – 630 105 mln zł. Najniższą wartość składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych uzyskano w 2021 roku – 458 906 mln zł. Średnia wartość składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiła 524 071 mln zł. Początkowo w latach 2019-2021 odnotowano spadający trend. Z roku 2019 do 2020 wartość składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych spadła o 19 504 mln zł, a z roku 2020 do 2021 ich wartość spadła o 16 160 mln zł. Spadek prawdopodobnie spowodowany był efektem spadku aktywności inwestycyjnej i przetargowej w wyniku pandemii czy ograniczonego popytu na gwarancje z powodu wstrzymywania projektów przez firmy.

Rys. 5. Składka przypisana brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych oraz jej dynamika zmian (%) w latach 2019-2023

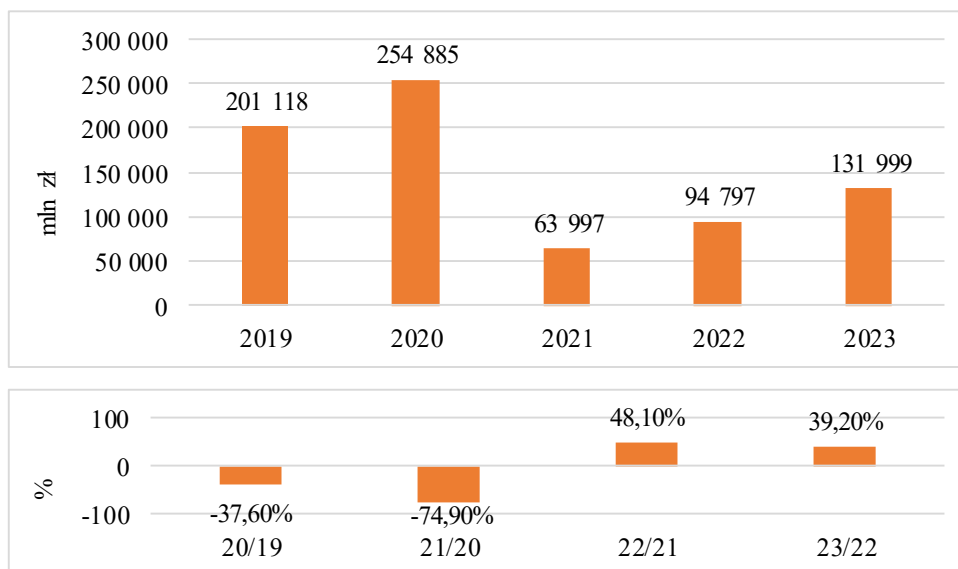
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU dotyczących składki przypisanej brutto

Po roku 2021 zauważalny jest wzrost składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych. W roku 2022 zwiększyły swoją wartość o 102 801 mln zł, a w 2023 roku – o 68 398 mln zł, co mogło świadczyć o wzroście zapotrzebowania na gwarancje dobrego wykonania czy usunięcia wad i usterek (w przypadku wzroście liczby inwestycji, np. w budownictwie). Odchylenie standardowe składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiło 71 024,56 mln zł. Oznacza to, iż wartości roczne składek przypisanych brutto znacznie zmieniały się w czasie, były niestabilne. Te wahania mogły spowodować następstwa pandemii. Wskaźnik skośności składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosił 0,96, oznaczając, że rozkład danych jest prawoskośny, większość obserwacji w analizowanych pięciu latach uzyskała wartości poniżej średniej.

Średnia wartość dynamiki zmian składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiła 7,10%. W okresach 20/19 i 21/20 dynamika zmian składki przypisanej brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych uzyskała niskie wartości malejące, być może z powodu spadku popytu na gwarancje ubezpieczeniowe ze strony przedsiębiorstw, ostrożności ubezpieczycieli w udzielaniu gwarancji czy ograniczeniem aktywności gospodarczej. Następnie

w okresie 22/21 zauważalny był zdecydowany wzrost wartości składki r/r o 25,80% w porównaniu do okresu 21/20, co mogło być przyczyną rosnącego popytu na produkty gwarancyjne, większego zaufania do gwarancji ubezpieczeniowych czy rozwoju budownictwa/infrastruktury. W okresie 23/22 odnotowano widoczny spadek wartości składki r/r o 10,20%, odnosząc się do okresu 22/21, co świadczyć mogło o tym, że ten sektor ubezpieczeń nadal się rozwijał, ale wolniej – tymczasowe osłabienie popytu na gwarancje ubezpieczeniowe.

Rysunek 6 przedstawia wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych oraz ich dynamikę zmian (%) w latach 2019-2023. Najwyższą wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych otrzymano w 2020 roku (254 885 mln zł), natomiast najniższą w 2021 roku (63 997 mln zł). Średnia wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiła 149 359 mln zł. Na przestrzeni lat 2019 i 2020, wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych wzrosła o 53 767 mln zł, następnie w roku 2021 znacznie spadła, o 190 888 mln zł (w porównaniu z 2020 rokiem). Powodem tego mogło być ustabilizowanie się sytuacji gospodarczej po pierwszym roku pandemii lub mniejszą liczbą zgłaszanych roszczeń. Po 2021 roku nastąpił wzrost, o 30 800 mln zł (w 2022 roku) oraz o 37 202 mln zł w 2023 roku (w porównaniu z rokiem 2022). Wśród przyczyn wzrostu odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w okresie 2019-2023 mógł znajdować się wzrost liczby niewypłacalności kontrahentów objętych gwarancjami, np. firm budowlanych, wojna w Ukrainie, pandemia COVID-19.

Rys. 6. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych oraz ich dynamika zmian (%) w latach 2019-2023

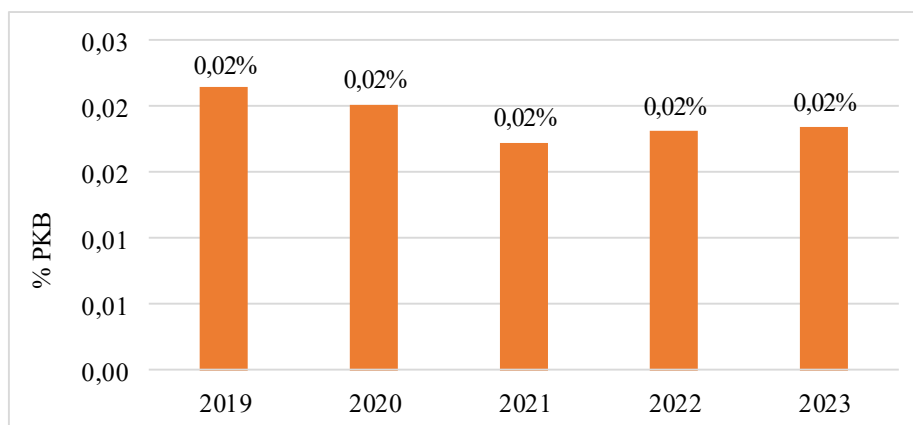
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU dotyczących odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto

Odchylenie standardowe wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiło 78 070,13 mln zł. Wskazuje to na dużą zmienność wypłacanych odszkodowań i świadczeń w analizowanym okresie, być może z powodu pandemii, sporadycznością wypłat oraz zmieniającym się poziomem gwarancji. Wskaźnik skośności odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosił 0,46, oznaczając, że rozkład danych w analizowanych pięciu latach jest prawoskośny; przeważające wartości poniżej średniej.

Średnia wartość dynamiki zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiła -6,30%. Dynamika zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w gwarancjach ubezpieczeniowych w okresie 21/20 była mniejsza o 37,30% w porównaniu z okresem 20/19. W okresie 22/21 wartość składek r/r wzrosła o 123% (w porównaniu z poprzedzającym okresem), a następnie w okresie 23/22 spadła o 8,90% (w porównaniu z poprzednim okresem), co mogło być wynikiem poprawy gospodarczej po pandemii COVID-19, a także ostrożniejszej polityki ubezpieczycieli (firmy mogły zaostrzyć kryteria udzielania gwarancji, co ograniczało ryzyko wypłat).

Wskaźnik penetracji gwarancji ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 utrzymywał się na poziomie 0,02% PKB, z niewielkimi różnicami. Najwyższą wartość wskaźnika penetracji gwarancji ubezpieczeniowych uzyskano w 2019 roku (0,0214% PKB), a najniższą w 2021 roku (0,0172% PKB). Średnia wartość

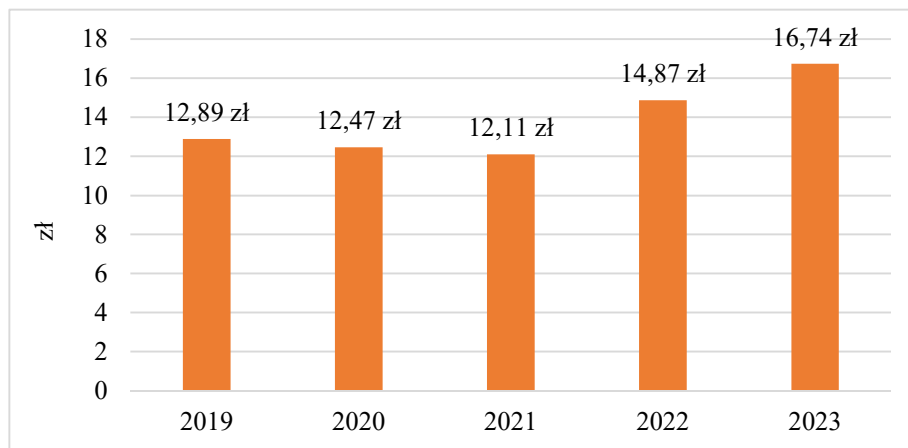
wskaźnika penetracji gwarancji ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiła 0,02% PKB. Udział gwarancji ubezpieczeniowych w PKB w latach 2019-2023 pozostawał niewielki, lecz stabilny, podobnie jak w przypadku ubezpieczenia kredytu. Omawiane dane ukazano na rysunku 7.

Rys. 7. Wskaźnik penetracji gwarancji ubezpieczeniowych (% PKB) w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU

Wskaźnik gęstości gwarancji ubezpieczeniowych uzyskał najwyższą wartość w 2023 roku (16,74 zł), a najniższą w 2021 roku (12,11 zł). Średnia wartość wskaźnika gęstości gwarancji ubezpieczeniowych w latach 2019-2023 wynosiła 13,82 zł, przypadając na jednego mieszkańca Polski – wydawał średnio 13,82 zł rocznie na gwarancje ubezpieczeniowe w tym okresie. Omawiane dane zostały przedstawione na rysunku 8.

Rys. 8. Wskaźnik gęstości gwarancji ubezpieczeniowych w latach 2019-2023

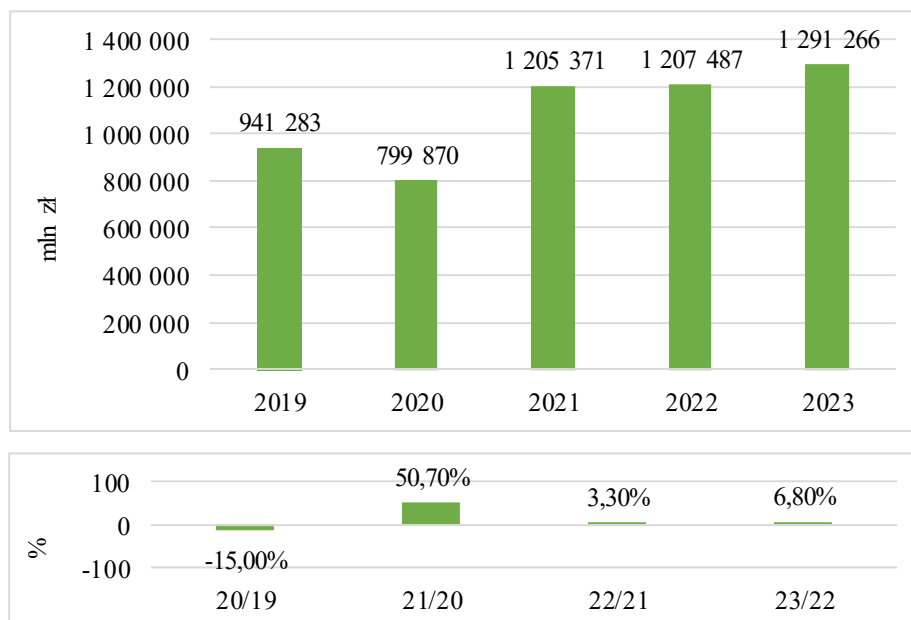
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU

Spadek wartości wskaźnika gęstości gwarancji ubezpieczeniowych nastąpił z 2019 roku do 2020 roku (o 0,42 zł), następnie z 2020 roku do 2021 roku (o 0,36 zł). Przyczyną tego mógł być spadek liczby zawieranych gwarancji czy pandemia. Natomiast od 2021 roku do 2023 roku zauważalny był wzrost jego wartości (o 4,63 zł), który prawdopodobnie wynikał z ożywienia gospodarczego po pandemii, wzrostu liczby projektów publicznych i inwestycji infrastrukturalnych czy wzrost wartości kontraktów. Największy wzrost wskaźnika gęstości gwarancji ubezpieczeniowej uzyskano z roku 2021 do 2022, a najmniejszy wzrost z roku 2022 do 2023.

3.3. Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych

Analizując ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 uwzględniono składkę przypisaną brutto oraz jej dynamikę zmian r/r (%), odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto oraz ich dynamikę zmian r/r (%). Przedstawiono również wskaźnik penetracji i wskaźnik gęstości.

Na rysunku 9 ukazano wartości składek przypisanych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych oraz ich dynamikę zmian (%) w latach 2019-2023. Najwyższą wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych uzyskano w 2023 roku – 1 291 266 mln zł. Najniższą wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych uzyskano w 2020 roku – 799 870 mln zł. Średnia wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiła 941 283 mln zł.

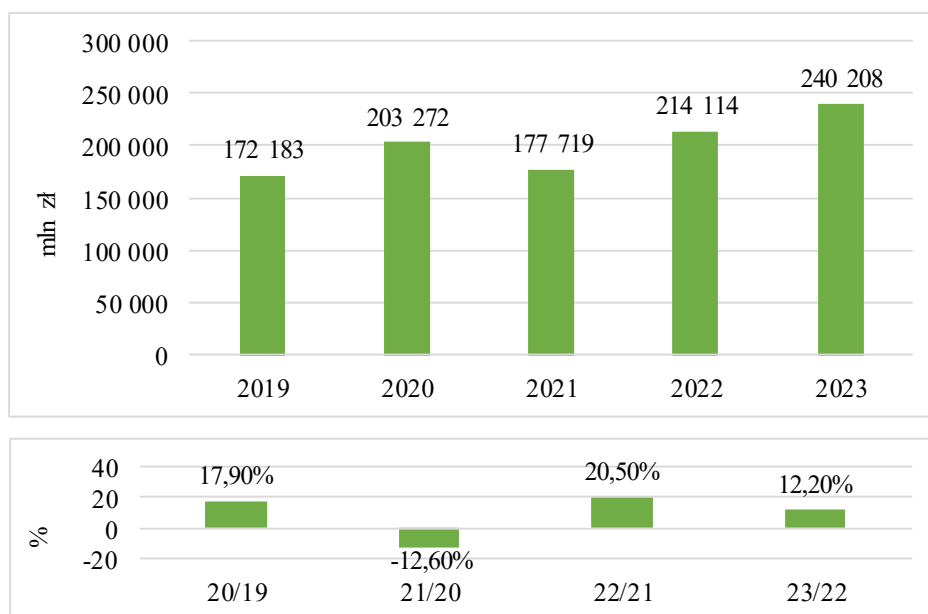
Rys. 9. Składka przypisana brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych oraz jej dynamika zmian (%) w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU dotyczących składki przypisanej brutto

W przedziale 2019 i 2020 roku odnotowano spadek wartości składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych (o 141 413 mln zł). Po 2020 roku nastąpił wzrost składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych. Z roku 2020 do 2021 wartość składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych wzrosła o 405 501 mln zł, z roku 2021 do 2022 – o 2 116 mln zł, natomiast z roku 2022 do 2023 – o 83 779 mln zł. Wśród przyczyn spadku wartości składek mogły znajdować się: pandemia COVID-19, zmniejszenie aktywności firm, ubezpieczyciele mogli ograniczyć oferowanie niektórych polis bądź zaostrzyć warunki, przez co składka malała. Natomiast do wzrostu mogła przyczynić się odbudowa gospodarki czy większa świadomość ryzyk. Odchylenie standardowe składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiło 208 512,21 mln zł, co oznacza, że wartość składek była bardzo niestabilna na przestrzeni analizowanych lat. Może być to wynik gwałtownych zmian gospodarczych i zmieniającej się potrzeby ochrony finansowej wśród firm. Wskaźnik skośności składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosił -0,73, oznaczając, że rozkład danych jest lewoskośny, większość obserwacji w analizowanych pięciu latach uzyskało wartości powyżej średniej.

Dynamika zmian osiągnęła najwyższą wartość na przestrzeni 21/20 roku (50,70%), a najniższą w 20/19 (-15%). Średnia wartość dynamiki zmian składki przypisanej brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiła 11,45%. Z okresu 20/19 na okres 21/20 obserwowany jest duży wzrost (o 65,70%), spowodowany prawdopodobnie wzrostem świadomości ryzyk, odbiciem po pandemii. Natomiast po tym okresie wartość składek r/r znacznie spadła o 47,40% (w okresie 22/21), co mogło być skutkiem wojny w Ukrainie i wzrostem niepewności czy spadkiem liczby polis, a następnie wzrosła o 3,50% (w okresie 23/22), możliwe z powodu odbudowy zaufania, wzrostu popytu na ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych.

Na rysunku 10 zilustrowano wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych oraz ich dynamikę zmian (%) w latach 2019-2023. Najwyższą wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych uzyskano w 2023 roku (240 208 mln zł), natomiast najniższą w 2019 roku (172 183 mln zł). Średnia wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiła 201 499 mln zł.

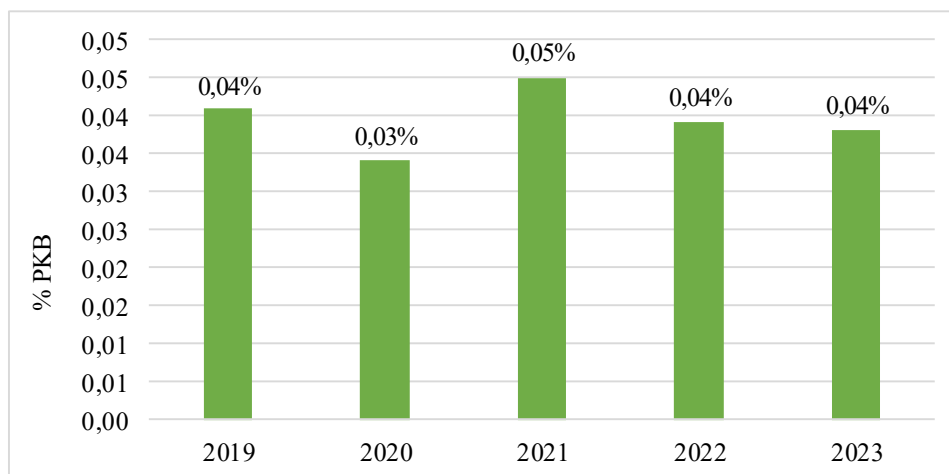

Rys. 10. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych oraz ich dynamika zmian (%) w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU dotyczących odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto

Na przestrzeni 2019, a 2020 roku, wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych wzrosła o 31 089 mln zł (być może z powodu pandemii), następnie w roku 2021 spadła o 25 553 mln zł (w porównaniu z 2020 rokiem) – prawdopodobnie w wyniku ustabilizowania się po pierwszym roku pandemii. Od 2021 roku zauważalny wzrost, o 36 395 mln zł (w 2022 roku) oraz o 26 094 mln zł w 2023 roku (w porównaniu z rokiem 2022) – zwiększenie liczby zawieranych polis. Odchylenie standardowe wartości odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiło 27 774,02 mln zł. Świadczy to o istotnej zmienności rocznych wartości wypłat z tytułu ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych w analizowanym okresie, prawdopodobnie spowodowanej przez zmienną liczbę roszczeń, inflację, wojnę w Ukrainie. Wskaźnik skośności odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wyniósł 0,42, oznaczając, że rozkład danych jest prawoskośny, w analizowanych pięciu latach większość obserwacji uzyskało wartości poniżej średniej. Średnia wartość dynamiki zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiła 9,50%. Dynamika zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniu różnych ubezpieczeń finansowych w okresie 21/20 była mniejsza o 30,50% w porównaniu z okresem 20/19 (prawdopodobnie wskutek stabilizacji po pandemii COVID-19). W okresie 22/21 dynamika wzrosła o 33,10% (w porównaniu z poprzedzającym okresem), co mogło być przyczyną wojny w Ukrainie, kryzysu gospodarczego, a następnie w okresie 23/22 spadła o 8,30% (w porównaniu z poprzednim okresem).

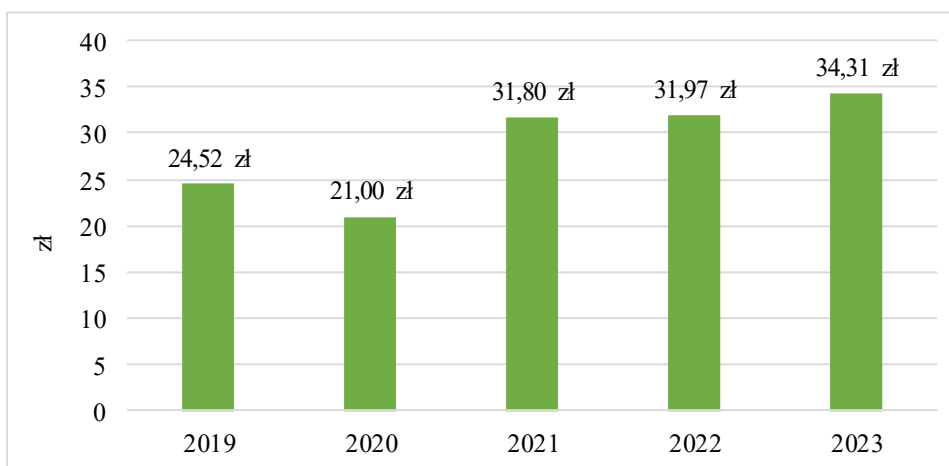
Najwyższą wartość wskaźnika penetracji ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych uzyskano w 2021 roku – 0,05% PKB, a najniższą w 2020 roku – 0,03% PKB. Średnia wartość wskaźnika penetracji ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiła 0,04% PKB, oznacza to, że ten segment ubezpieczeń stanowił średnio 0,04% PKB i nie odgrywał jeszcze znaczącej roli w całej gospodarce Polski. Udział ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych w PKB w latach 2019-2023 pozostawał niewielki, lecz nieco większy w porównaniu do ubezpieczenia kredytu i gwarancji ubezpieczeniowych. Omawiane dane zostały zilustrowane na rysunku 11.

Rys. 11. Wskaźnik penetracji ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych (% PKB) w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU

Wskaźnik gęstości ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych otrzymał najwyższą wartość w 2023 roku (34,31 zł), a najniższą w 2020 roku (21,00 zł). Średnia wartość wskaźnika gęstości ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023 wynosiła 28,72 zł, przypadając na 1 mieszkańca Polski – wydawał średnio 28,72 zł rocznie na ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych w tym okresie. Omawiane dane zostały przedstawione na rysunku 12.

Rys. 12. Wskaźnik gęstości ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych w latach 2019-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów PIU

Z roku 2019 na 2020 obserwowany jest spadek wskaźnika gęstości w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych (o 3,52 zł), po którym odnotowano trend wzrostowy. Wśród przyczyn jego spadku mogło znajdować się spowolnienie działalności gospodarczej czy zmniejszenie zapotrzebowania na te produkty. Z roku 2020 do 2021 wskaźnik gęstości wzrósł o 10,80 zł, z roku 2021 do 2022 – o 0,17 zł, z roku 2022 do 2023 – o 2,34 zł. Powodem tego wzrostu mogło być: ożywienie gospodarcze po pandemii (w 2021 roku), zwiększenie świadomości dotyczącej ryzyk oraz potrzeby zabezpieczenia należności.

Podsumowanie

Artykuł analizuje strukturę i dynamikę rozwoju polskiego rynku ubezpieczeń finansowych w latach 2019-2023. Wyjaśniono pojęcie i istotę ubezpieczeń finansowych oraz przedstawiono ich rodzaje. Na podstawie danych statystycznych przedstawiono strukturę rynku, dynamikę składek, wypłat odszkodowań i świadczeń, a także wskaźniki penetracji i gęstości ubezpieczeń finansowych w Polsce.

W artykule przeprowadzone zostało badanie porównawcze o charakterze jakościowym. Wykorzystano metodę analizy danych wtórnych – dane statystyczne z GUS i PIU oraz metodę opisową i porównawczą (opis zmian w czasie, porównanie z innymi latami).

Ubezpieczenia finansowe należą do Działu II ubezpieczeń. Do analizy struktury i dynamiki ubezpieczeń finansowych wykorzystano dane dotyczące 14, 15 i 16 grupy Działu II ubezpieczeń. Ubezpieczenia te stanowią niezbędne narzędzie w zarządzaniu ryzykiem finansowym przedsiębiorstw, gdyż pełnią ochronę przed niekorzystnymi następstwami przyszłych wydarzeń, w tym niewypłacalność kontrahentów, wahania kursów walut bądź spory prawne. Umożliwiają one zwiększenie stabilności finansowej, a także budowanie zaufania w relacjach biznesowych. Są istotnym elementem strategii zabezpieczającej interesy przedsiębiorstwa w dynamicznym i niepewnym otoczeniu gospodarczym.

Wśród zgromadzonych danych uśredniających ubezpieczenia finansowe uzyskano niniejsze wyniki. W latach 2019-2023 najwyższą średnią wartość składki przypisanej brutto (w mln zł) w ubezpieczeniach finansowych należących do Działu II osiągnięto w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych, natomiast najniższą – w gwarancjach ubezpieczeniowych. W analizowanym okresie największe odchylenie standardowe składki przypisanej brutto (w mln zł) odnotowano w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych, a najmniejsze – w gwarancjach ubezpieczeniowych. Najwyższy wskaźnik skośności składki przypisanej brutto (w mln zł) w latach 2019-2023 wystąpił w gwarancjach ubezpieczeniowych, zaś najniższy – w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych. Najwyższą średnią wartość dynamiki zmian składki przypisanej brutto (w mln zł) w latach 2019-2023 uzyskano w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych, a najniższą – w gwarancjach ubezpieczeniowych. W okresie 2019-2023 najwyższą średnią wartość wskaźnika penetracji w ubezpieczeniach finansowych Działu II zaobserwowano w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych, natomiast najniższą – w ubezpieczeniu kredytu oraz gwarancjach ubezpieczeniowych. Najwyższa średnia

wartość wskaźnika gęstości w latach 2019-2023 w ubezpieczeniach finansowych Działu II została osiągnięta w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych, a najniższa – w gwarancjach ubezpieczeniowych. W analizowanym okresie najwyższą średnią wartość odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto (w mln zł) uzyskano w ubezpieczeniu różnych ryzyk finansowych, natomiast najniższą – w gwarancjach ubezpieczeniowych. W latach 2019-2023 najwyższą średnią wartość dynamiki zmian odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto (w mln zł) odnotowano w ubezpieczeniu kredytu, a najniższą – w gwarancjach ubezpieczeniowych.

Analizując uzyskane wyniki wysnuto poniższe wnioski:

1. Najwyższe wartości w większości analizowanych kategorii w latach 2019-2023 osiągnęły gwarancje ubezpieczeniowe. Świadczyć to może o ich ograniczonym zastosowaniu bądź o mniejszej skali działalności.
2. Najwyższą dynamiką zmian wartości wypłaconych odszkodowań i świadczeń wyróżniało się ubezpieczenie kredytu. Wiązać się to mogło z wybuchem pandemii COVID-19, zmianami w otoczeniu makroekonomicznym czy pogorszeniem się sytuacji finansowej kredytobiorców, co w konsekwencji doprowadziło do wzrostu ryzyka kredytowego w latach 2019-2023.
3. Dominującą pozycję w latach 2019-2023 uzyskało ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych w strukturze rynku ubezpieczeń finansowych. Najwyższe wartości średnie oraz wskaźniki statystyczne w porównaniu z pozostałymi grupami ubezpieczeń finansowych zostały osiągnięte w: składce przypisanej brutto (w mln zł), dynamice zmian (składki przypisanej brutto w mln zł oraz odszkodowań i świadczeń wypłaconych w mln zł), wskaźniku penetracji, wskaźniku gęstości oraz wypłaconych odszkodowaniach i świadczeniach brutto (w mln zł). Niniejsze wyniki wskazują na znaczący udział ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych w rynku, a także na odgrywanie istotnej roli w systemie zabezpieczeń finansowych przedsiębiorstw.
4. W analizowanym okresie, przez wzgląd na strukturę i dynamikę rynku ubezpieczeń finansowych Działu II, można zauważyć rosnące znaczenie ubezpieczenia różnych ryzyk finansowych. Pozostało ono liderem na tle pozostałych grup ubezpieczeń finansowych, być może z powodu swojej elastyczności, dostosowywaniu zakresu ochrony do potrzeb przedsiębiorstw.

Bibliografia

1. Aygün D. 2014. *Tms 18 hâsilat ve tms 2 stoklar standartlarına göre forfaiting İşlemleri ve muhasebeleştirilmesi*, „Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi” No. 23.
2. Balicka A. 2016. *Gwarancja ubezpieczeniowa – szansa dla małych przedsiębiorstw branży budowlanej?*, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 1.

3. Dolata A. P. 2007. *Ubezpieczenia finansowe i ich rozwój w Polsce w latach 1994-2006*, „Zeszyty Naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości”, nr 10, Wydawnictwo Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości w Wałbrzychu.
4. Encyklopedia PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/gwarancja.html> [dostęp: 7.11.2025].
5. Encyklopedia PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/kredyt.html> [dostęp: 30.10.2025].
6. Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1562,pojecie.html> [dostęp: 10.11.2025].
7. Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1546,pojecie.html> [dostęp: 10.11.2025].
8. Górczyńska M. 2017. *Rynek ubezpieczeń kredytu w Polsce – ocena tendencji ogólnych*, „Zarządzanie Finansami i Rachunkowość”, nr 2, tom 5, Wydawnictwo SGGW.
9. Grzebieniak A. 2007. *Działalność przedsiębiorstwa a ochrona ubezpieczeniowa*, „Przegląd organizacji”, nr 10, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa.
10. Iwanicz-Drozdowska M. (red.) 2024. *Ubezpieczenia*, wyd. 3, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
11. Jańska A. 2013. *Ocena ryzyka w procesie udzielania ubezpieczeniowych gwarancji kontraktowych*, „Czasopismo Kopernikańskie Finansów i Rachunkowości”, wyd. 1, tom 2.
12. Kowalczyk – Rólczyńska P. 2013. *Ubezpieczenie jako instrument transferu ryzyka kredytowego*, „Zarządzanie i Finanse”, nr 2/5, tom 11.
13. Luc M. 2025. *Z problematyki gwarancji wadialnych*, „Palestra”, nr 1.
14. Nowak D., Górczyński S. 2018. *Kredyt kupiecki w badaniach jakościowych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 1/2018 (91).
15. Olkiewicz A.M. 2010. *Rola instrumentów bankowych i ubezpieczeniowych w ograniczaniu ryzyka handlowego przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Polityki Europejskiej, Finanse i Marketing”, nr 4 (53).
16. Pisarewicz P. et.al. 2020. *Produkty ubezpieczeniowe*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
17. PIU, <https://piu.org.pl/> [dostęp: 10.11.2025].
18. PIU, https://piu.org.pl/wp-content/uploads/2023/03/PIU_raport-wplyw-ubepieczen-na-polska-gospodarke-2022.pdf [dostęp: 10.11.2025].
19. Pogotowie statystyczne, <https://pogotowiestatystyczne.pl/slowniki/odchylenie-standardowe/> [dostęp: 10.11.2025].
20. Pogotowie statystyczne, <https://pogotowiestatystyczne.pl/slowniki/skosnosc/> [dostęp: 10.11.2025].
21. Prieto R. 2022. *Enterprise Risk Management in the Engineering and Construction Industry*, „PM World Journal”, Vol. 11.
22. Ronka-Chmielowiec W. (red.) 2016. *Ubezpieczenia*, Warszawa, Wydawnictwo C.H. Beck.

23. Sawicki J., 2008. *Ubezpieczenie Business Interruption (BI) jako zabezpieczenie przyszłych dochodów przedsiębiorstwa*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 7.
24. Sobocka-Szczapa H., Kamińska B. (red.) 2018. *Finansowe i organizacyjne aspekty kooperacji nauki i lokalnej przedsiębiorczości – wymiar teoretyczny i praktyczny*, Łódź – Warszawa, Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk.
25. Solski T. 2005. *Gwarancje ubezpieczeniowe jako instrumenty ochrony ekonomicznej przedsiębiorstw sektora budownictwa przy spadku stóp procentowych a ryzyko ubezpieczycieli w latach 2000-2005*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, nr 1088, tom 2, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.
26. Trade Credit Insurance, World Bank Group, 2010, <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/9d0e483c-b271-5553-bd04-bf5ecb4625ed> [dostęp: 30.10.2025].
27. Warta, Gwarancja usunięcia wad i usterek <https://warta-ubezpieczenia.pl/2018/05/30/gwarancja-ubezpieczeniowa-usuniecia-wad-i-usterek/> [dostęp: 7.11.2025].
28. Wicka A. 2012. *Ubezpieczenia finansowe i ich wykorzystanie w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki finansowe, Ubezpieczenia”, nr 51.
29. Wierzbicka E. 2017. *Rola ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstwa*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas Zarządzanie”, nr 4, tom 18, Oficyna Wydawnicza Humanitas.
30. Wierzbicka E., Wierzbicki R. 2023. *Ubezpieczenia non – life*, wyd. 2, Warszawa, CeDeWu.
31. Wilczyńska M. 2016. *Kredyt bankowy jako zewnętrzne źródło finansowania dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność gospodarczą*, „Przedsiębiorstwo i region”, nr 8, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
32. Załącznik do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, Dz.U. z 2024 r., poz. 000, Internetowy System Aktów Prawnych, <https://isap.sejm.gov.pl> [dostęp: 30.10.2025].

STRUCTURE AND DYNAMICS OF THE POLISH FINANCIAL INSURANCE MARKET IN 2019-2023

Abstract

Paper discussed the structure and development dynamics of the Polish financial insurance market in the years 2019-2023. It also explains the concept and essence of financial insurance and presents their types. A qualitative comparative analysis

was conducted. The study uses secondary data analysis – statistical data from GUS and PIU as well as descriptive and comparative methods (description of changes over time, comparison with other years).

Keywords: financial insurance market, credit insurance, insurance guarantees, insurance of various financial risks, market structure, dynamics of change.